

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Конфліктологія» націлена на формування у студентів теоретичних знань щодо визначення причин та етапів розвитку конфлікту, а також практичних навичок та умінь вирішення конкретних завдань з управління конфліктами в різних сферах діяльності.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у студентів знань про об'єкт та предмет конфліктології, сутність конфлікту та його структуру, види конфліктів та їх особливості, психологічні особливості механізму виникнення конфліктів, теорії поведінки особистості в конфлікті, технології управління конфліктами, психологічні умови попередження та розв'язання конфліктів, технології ефективного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті. Об'єктом конфліктології є різні прояви конфліктної взаємодії, людське суспільство та людина з її вчинками, оцінками відносин і того, що відбувається навколо неї, життєвими цінностями.

Предметом конфліктології як науки є закономірності та механізми виникнення й розвитку конфліктів, а також принципи та технології управління ними.

Програма навчальної дисципліни складається з п'яти розділів:

Метою викладання навчальної дисципліни «Конфліктологія» є формування у студентів цілісної системи знань про природу конфліктів, причини їх виникнення, способи управління конфліктними ситуаціями й методи подолання конфліктів..

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «КОНФЛІКТОЛОГІЯ»

№	Назва теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Загальна теорія конфлікту				
1	Розвиток конфліктології як науки: історія становлення, об'єкт, предмет, методи вивчення	2	–	6
2	Сутність конфлікту як соціального феномену, його структура та функції	–	2	6
3	Причини, передумови та механізми виникнення конфліктів	2	2	6
Розділ 2. Типологія та динаміка конфліктів				
4	Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту	2	–	6
5.	Трудові конфлікти, функції трудових конфліктів	2	2	
6	Внутрішньоособистісні, міжособистісні та групові конфлікти	2	2	6
7	Інноваційні конфлікти		2	6
8	Конфлікти у суспільстві (міжетнічні, релігійні, військові та ін.)			6
Розділ 3. Технології вирішення конфліктів, їх профілактика				
9	Технології управління та профілактика конфліктами	–	2	6
10	Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки	2	2	6
11	Специфіка переговорного процесу та посередницької діяльності у конфлікті	2	2	6
Разом за курс - 90 год		14	16	60

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 2. Сутність конфлікту як соціального феномену, його структура та функції (2 г.)

ПЛАН

1. Сутність конфлікту, його структура та функції
2. За яких умов виникають конфлікти?
3. У чому полягає конструктивна роль конфліктів?

4. Проаранжуйте за значущістю зовнішні та внутрішні фактори виникнення конфліктів

Тема 3. Причини передумови та механізми виникнення конфліктів (2 г.)

ПЛАН

1. Структурні характеристики конфліктів (1. Учасники. 2. Умови. 3. Предмет. 4. Дії учасників. 5. Результат.).
2. Динамічна характеристика конфліктів:
 1. Передконфліктна ситуація.
 2. Інцидент
 3. Ескалація
 4. Кульмінація
 5. Завершення конфлікту
 6. Постконфліктна ситуація

Тема 5. Трудові конфлікти у ВНЗ, функції трудових конфліктів (2 год)

ПЛАН

1. Дайте визначення трудового конфлікту та схарактеризуйте його види.
2. Проаналізуйте специфіку трудових педагогічних конфліктів.
3. Підготуйте та розіграйте на парі:
 - а) конфлікт між двома студентами;
 - б) конфлікт між студентом і викладачем;
 - в) конфлікт між двома викладачами;
 - г) конфлікт між завідувачем кафедри та викладачем;
 - д) конфлікт між бібліотекарем і студентом.

Тема 6 Внутрішньоособистісні та міжособистісні конфлікти (4 г.)

ПЛАН

Міжособистісні конфлікти

1. У чому полягають психологічні особливості переживання людиною міжособистісного конфлікту?
2. Яким чином можна уникнути міжособистісних конфліктів?
3. Уявіть, що до Вас по допомогу й пораду звернувся Ваш колега по роботі, що перебуває в ситуації гострого протистояння з групою колег. Чим Ви можете йому допомогти?
4. Наведіть свої приклади з практики та обґрунтуйте свої способи розв'язання конфліктів.
5. Дайте визначення конфліктної ситуації

Внутрішньоособистісні конфлікти

1. У чому полягають причини міжособистісних конфліктів у ВНЗ?
2. Проаранжуйте фактори попередження міжособистісних конфліктів у ВНЗ?
3. Які Ви знаєте види внутрішньоособистісних конфліктів?
4. За яких умов виникають внутрішньоособистісні конфлікти?
5. У чому полягає конструктивна роль внутрішньоособистісних конфліктів?
6. Які фактори зумовлюють суїцидальну поведінку людини у конфлікті?
7. У чому має полягати допомога рідних і близьких людині, яка скоїла

суїцидальну спробу?

8. Яким чином можна уникнути внутрішньоособистісного конфлікту?

9. Які з психологічних захистів є найбільш ефективними при розв'язанні внутрішньоособистісних конфліктів, на Вашу думку?

10. Уявіть, що до Вас по допомогу й пораду звернувся Ваш колега по роботі, що перебуває в ситуації гострого внутрішньоособистісного конфлікту. Чим Ви можете йому допомогти?

11. Проранжуйте за значущістю зовнішні й внутрішні умови виникнення внутрішньоособистісних конфліктів.

12. Існує думка, що психологічний захист є неконструктивним способом виходу з внутрішньоособистісного конфлікту. А як Ви гадаєте? Обґрунтуйте свою думку.

Тема 7. Інноваційні конфлікти (2 год)

ПЛАН

1. Визначення інноваційного конфлікту.
2. Які ви знаєте інноваційні конфлікти
3. У чому полягає сутність інноваційних конфліктів?
4. Запропонуйте для конфліктологічного аналізу:
 - ситуацію інноваційного конфлікту;
 - ситуацію конфлікту між викладачем і студентом у ВНЗ.
 - ситуацію між директором школи та вчителем
5. Схарактеризуйте позицію в конфлікті кожного з його учасників.

Тема 9. Технології управління конфліктами (2 год)

ПЛАН

1. Управління конфліктами: принципи, методи, технології.
2. Діагностика, прогнозування та профілактика конфліктів.
3. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки.
4. Розкрийте об'єктивні й організаційно-управлінські умови попередження конфліктів.
5. Схарактеризуйте соціально-психологічні умови профілактики конфліктів.
6. Які є основні способи й прийоми зміни свого ставлення до конфліктної ситуації й впливу на поведінку опонента?
7. Підготуйтеся й розробіть конструктивні побажання членам своєї родини з метою поліпшення їхньої поведінки стосовно вас.
8. Оцініть який-небудь результат своєї діяльності й визначте, які способи оцінки ви використали.
9. Змініть свою поведінку з метою зменшення стресу, з урахуванням наданих вище рекомендацій.
10. Знайдіть у художній літературі твори, в яких містяться способи запобігання й профілактики конфліктів.

Тема 11. Специфіка переговорного процесу та посередницької діяльності у конфлікті

(2 год)

ПЛАН

1. Поняття про переговори, їх основні етапи та стилі ведення переговорів (1. Жорсткий стиль. 2. М'який стиль. 3. Торговий стиль. 4. Стиль співпраці).
2. Роль посередництва у процесі розв'язання й урегулювання конфліктів.

3. Маніпулятивні технології у переговорному процесі та способи протидії їм.
4. З яких періодів й етапів складається переговорний процес?
5. Від чого залежить успіх на переговорах?
6. Чи збираєтесь Ви брати участь у переговорах з діловим партнером? Визначте основні заходи щодо підготовки переговорів.
7. Підготуйте та розіграйте на занятті різноманітні ситуації переговорів з різними психологічними типами ділових партнерів.
8. Оберіть подібні конфліктні ситуації переговорів з літературних творів та проаналізуйте хід та психологічні механізми їх розгортання.
9. Поясніть, у чому полягає конфліктологічний потенціал мистецтва?

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Берлач А. І. Конфліктологія: навч. посіб. Київ: Ун-т «Україна», 2007. 203 с.
2. Воднік В. Д. Конфлікти в трудовому колективі: причини, шляхи попередження та розв'язання. *Бюл. Нац. Служби посередництва і примирення*. 2005. № 11. С. 50–54.
3. Герасіна Л.М. Конфліктологія: навч. посіб. Харків.: Право, 2012. 128 с.
4. Гірник А. М. Основи конфліктології. Київ: Вид. Дім Києво-Могилян. Акад., 2010. 222 с.
5. Дудкевич Т. В. Конфліктологія з основами управління. Київ: Академвидав, 2005. 560 с.
6. Смеляненко Л. М. Конфліктологія: навч. Посіб. Київ.: КНЕУ, 2005. 315 с.
7. Кіржнер Л. О. Конфліктологія: навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2007. 142 с.
8. Коваленко Д. В. Конфліктологія: навч. посіб. Харків : Точка, 2012. 221 с.
9. Ложкін Т. Практикум з конфліктології . Тернопіль: Воля, 2005. 168 с.
10. Ложкін Г. В., Повякель Н. І. Психологія конфлікту: навч. посіб. Київ: ВД «Професіонал», 2006. 416 с.
11. Миронова О. М. Конфліктологія: навч. Посіб. Харків : ХНЕУ, 2011. 167 с.
12. Нагаєв В. Конфліктологія: курс лекцій: навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2004. 199 с.
13. Орлянський, В. С. Конфліктологія. Київ: Центр учб. л-ри, 2007. 160 с.
14. Пірен М. І. Конфліктологія: підручник. Київ: МАУП, 2007. 360 с.
15. Пірен М. І. Конфлікт і управлінські ролі: соціо-психологічний аналіз: навч.-практ. посіб. Київ: УАДУ, 2000. 200 с.
16. Примуш М. Конфліктологія: навч. Посіб. Київ: Вид. Дім «Професіонал», 2006. 282 с.
17. Русинка І. І. Конфліктологія: психотехнології запобігання і управління конфліктами: навч. Посіб. Київ.: Професіонал, 2007. 332 с.
18. Скібіцька Л. Конфліктологія: навч. Посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2007. 383 с.
19. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підруч. Рівне: Перспектива, 2007. 398 с.
20. Яремчук С. С. Сучасні теорії в конфліктології: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2008. 72 с.
21. Яхно Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2012. 168 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Галузяк В.М., Холковська І.Л. Педагогічна конфліктологія: навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 208 с. URL: <http://surl.li/jmva>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальний графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)).

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації;
- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чипогіршити/покращити результати інших студентів.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекції	7	5	до 35
Робота на практичному занятті	8	6	до 48
Підготовка творчого завдання	1	17	до 17
Усього:			до 100

ПИТАННЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ (ЗАЛІК)

1. Конфлікт: поняття та основні ознаки.
2. Конструктивні та деструктивні функції конфліктів (за Л.Козером та М.Дойчем).
3. Конфлікт як предмет дослідження. Конфліктологія.
4. Структурні характеристики конфліктів (1. Учасники. 2. Умови. 3. Предмет. 4. Дії учасників. 5. Результати).
5. Динамічні характеристики конфліктів (1. Передконфліктна ситуація. 2. Інцидент. 3. Ескалація. 4. Кульмінація. 5. Завершення конфлікту. 6. Постконфліктна ситуація).
6. Особистісний конфлікт: поняття, особливості та характеристики.
7. Види особистісних конфліктів та причини їх виникнення.
8. Наслідки особистісних конфліктів та способи їх вирішення.
9. Поняття, особливості та динаміка міжособистісного конфлікту.
10. Види міжособистісних конфліктів та причини їх виникнення.
11. Конфліктні особистості та люди-маніпулятори.
12. Класифікація конфліктів в організації (1. Особистість – особистість. 2. Група – група. 3. Група – особистість).
13. Специфіка і джерела конфліктів в організаціях (1. Структурні конфлікти. 2. Інноваційні конфлікти. 3. Позиційні конфлікти. 4. Конфлікти справедливості. 5. Суперництво за ресурси.
6. Конфлікти групової динаміки).
16. Управління та вирішення конфліктів в організаціях.
17. Специфіка та класифікація регіональних конфліктів.
18. Основні психологічні підходи до проблеми регіональних конфліктів: мотиваційний (експеримент Ф.Зімбардо); ситуативний (експеримент М.Шерифа); когнітивний (експеримент Г.Теджфела).
19. Управління регіональними конфліктами.
20. Поняття сімейного конфлікту, його особливості, основні класифікація сімейних конфліктів.
21. Попередження та вирішення сімейних конфліктів (ігрові методи вирішення сімейних конфліктів; сімейне консультування; психодрама у сімейній психотерапії; системна сімейна психотерапія).
22. Поняття педагогічного конфлікту та його специфічні особливості.
23. Класифікація педагогічних конфліктів (1. Мотиваційні конфлікти у системі взаємин “вчитель – учень”. 2. Конфлікти взаємодії у системах взаємин “учень – учень”, “вчитель – учень”, “вчитель – вчитель”, “вчитель – адміністрація школи”. 3.

Конфлікти спровоковані недоліками в організації навчання; конфлікти педагогічного спілкування (конфлікти сприймання, комунікації та взаємодії).

24. Способи попередження та вирішення педагогічних конфліктів (управління емоціями; вибір стратегії поведінки у конфлікті; аналіз конфлікту).

25. Прогнозування, психопрофілактика та попередження конфліктів.

26. Стили поведінки у конфлікті.

27. Поняття про переговори, їх основні етапи та стилі ведення переговорів (1. Жорсткий стиль. 2. М'який стиль. 3. Торговий стиль. 4. Стиль співпраці).

28. Маніпулятивні технології у переговорному процесі та способи протидії їм.

29. Медіація як форма ведення переговорів: поняття, функції та стадії процесу медіації.

30. Робота медіатора по вирішенню міжособистісних конфліктів.